

Cyfarfod	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad	Medi 5ed, 2024
Teitl	Adroddiad Arolygiad Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd ac Ynys Môn
Pwrpas yr adroddiad	I rannu gwybodaeth am ganfyddiadau ac argymhellion o'r arolygiad uchod.
Awdur	Marian Parry Hughes, Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

1. Y Penderfyniad a Geisir

1.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad ar ganfyddiad ac argymhellion yr archwiliad a gynhaliwyd ar y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid

2. Cyflwyniad

2.1 Mae'r Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid yn wasanaeth sydd yn cael ei letya gan Gyngor Gwynedd ac yn gweithredu ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Mae'r tim wedi ei leoli yn Felinheli ac mae'n dîm aml asiantaethol sydd yn gweithio gyda plant a phobl ifanc sydd mewn perygl o droseddu neu wedi troseddu.

2.2 Yn ystod mis Tachwedd 2023 cynhaliwyd arolygiad o'r gwasanaeth gan Arolygaeth Prawf ei Fawrhydi (His Majesty's Inspectorate of Probation/HMIP). Roedd yr arolygiad wedi ei drefnu yn gychwynnol ar gyfer diwedd y flwyddyn flaenorol, ond gan nad oedd yr Arolygaeth yn medru darparu unrhyw arolygwr oedd yn ddwyieithog i gynnal yr arolygiad hwnnw, bu i'r ddau awdurdod lleol wrthod derbyn tim arolygu di-Gymraeg. Derbyniodd yr Arolygaeth safbwynt yr awdurdodau lleol ac fe ohirwyd yr arolygiad er mwyn i'r Arolygaeth sicrhau fod mwy nag un o'u harolygwyr yn medru'r Gymraeg. Roedd dau o'r pum arolygwr a fu yma ym mis Tachwedd yn ddwyieithog.

2.3 Mae Bwrdd Rheoli Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid (GCI) Gwynedd ac Ynys Môn yn hynod falch gyda'r graddiad cyffredinol 'Da' sydd wedi ei gyhoeddi yn dilyn yr Arolygiad o'r gwasanaeth. Dymunwn ddiolch i'n partneriaid yn y ddau Awdurdod Lleol, y rhwydwaith Cyfiawnder Troseddol Lleol, a'r Sector Gwirfoddol am eu cefnogaeth yn ystod y gwaith paratoi ac yn ystod wythnos yr Arolygiad. Bu i'r arolygiaeth adnabod sawl maes o ymarfer da gan gynnwys trefniadau partneriaethol cryf sy'n llywio ac yn darparu adnoddau ar gyfer gweithio'n effeithiol â phlant a theuluoedd; grŵp o staff sy'n cael eu cefnogi a'u goruchwyllo yn dda, a thystiolaeth bod plant a rhieni yn rhan weithredol o'r gwaith o gynllunio a chyflwyno cefnogaeth.

2.4 Mae gennym feysydd i'w gwella, ond nid oedd rhain yn lawer o syndod i ni. Rydym nawr yn gyfrifol am weithredu arnynt i sicrhau ein bod yn darparu cefnogaeth o ansawdd uchel i blant a chymunedau Gwynedd ac Ynys Môn.

2.5 Mae'r Bwrdd Rheoli a'r uwch reolwyr eisoes wedi cychwyn ar y broses o weithredu ar y meysydd gwella, a chynhaliwyd cyfarfod ar 31ain Ionawr i adolygu ein hadroddiad a'n canfyddiadau drafft er mwyn ymateb yn effeithiol ac yn effeithlon i'r argymhellion. Cyflwynwyd Cynllun Gwella i'r Arolygaeth ar Ebrill 5ed yn manylu ar y camau gweithredu.

Derbyniwyd y Cynllun Gwella gan yr Arolygaeth ganol mis Ebrill ac mae'r Cynllun yn ei gyfanrwydd wedi ei rannu a'i dderbyn gan y Bwrdd Rheoli ar Ebrill 24ain ac yn cael ei adolygu yn rheolaidd mewn Cyfarfodydd o'r Bwrdd Rheoli.

3 Ystyriaethau perthnasol

3.1 Rydym yn falch bod sylw wedi ei wneud am ansawdd uchel yr ymgysylltiad a'r gefnogaeth y mae staff y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid yn ei gynnig i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Ac wrth gwrs ni ddylem anghofio'r plant y bobl ifanc a'u teuluoedd y bu i lawer ohonynt roi eu hamser i siarad â'r arolygwyr ac i roi adborth iddynt, ac mae'r gwasanaeth yn ddiolchgar iawn am hyn gan fod sefyllfaoedd unigol yn medru bod yn heriol ac anodd i deuluoedd.

3.2 O ganlyniad i gwmpas yr arolygiad graddiwyd y gwasanaeth ar draws tri maes eang, sef, y trefniadau ar gyfer cyflwyno'r gwasanaeth yn sefydliadol; ansawdd y gwaith a wneir gyda phlant a ddedfrydir gan y llysoedd, ac ansawdd y gwaith gwarediadau y tu allan i'r llys (out-of court disposals/OOCD).

3.3 Yn gyffredinol, cafodd GCI Gwynedd ac Ynys Môn ei raddio yn 'Dda', ac fe arolygwyd ansawdd y polisi a'r ddarpariaeth adsefydlu, a raddiwyd ar wahân fel 'Angen Gwella'.

3.4 Daethpwyd i ganlyniad fod y gwasanaeth yn canolbwyntio ar blant, ac wedi ymrwymo i gynorthwyo plant i ymwrthod â throseddau pellach. Mae defnyddio dull unigol yn helpu i sicrhau bod anghenion amrywiol plant yn cael eu cydnabod, a bod adnoddau yn cael eu rhoi yn eu lle i helpu iddynt ffynnu a medru mynd ati i wneud penderfyniadau cadarnhaol.

3.5 Adnabuwyd fod y staff a'r gwirfoddolwyr yn gryfder, gan gydnabod eu bod yn garedig, yn feddylgar, yn gweithio'n dda gyda'i gilydd fel un tîm, ac yn eiriolwyr cadarnhaol ar gyfer y plant a'r bobl ifanc dan eu goruchwyliaeth. Mae tystiolaeth fod y gwasanaeth yn mynd ati'n effeithiol i gasglu lleisiau'r plant, pobl ifanc a'u rhieni neu ofalwyr a bod hynny yn ei dro yn cael ei ddefnyddio i ddatblygu a gwella gwasanaethau.

3.6 Roedd yr arolygwyr o'r farn fod gan staff fynediad at amrediad o ymyraethau i helpu plant a'u rhieni neu ofalwyr. Yn benodol, nodwyd fod yr hyn sydd gan y Tîm Emrallt (ymddygiad rhywiol problemus a niweidiol) i'w gynnig yn wych ac yn arloesol, ac yn gwneud gwir wahaniaeth i gefnogi ymarferwyr i wella agweddau ac ymddygiadau plant. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth 'Be di'r Sgôr?' (gwasanaeth camddefnyddio sylweddau) yn darparu ymyraethau o ansawdd uchel.

3.7 Gwnaed sylw fod gan y Bwrdd Rheoli Strategol rai aelodau ymrwymedig sy'n gweithio'n dda i sicrhau adnoddau ariannol ar gyfer y gwasanaeth. Fodd bynnag, ers y pandemig, mae datgysylltu wedi digwydd rhyngddyn nhw ac ymarferwyr rheng flaen, ac o ganlyniad, nid oes gan rai staff ddealltwriaeth iawn o waith y bwrdd. Yn ogystal, nodwyd fod absenoldebau o'r Bwrdd Iechyd Iechyd ac Adrannau Addysg y ddau awdurdod wedi bod yn amlwg.

3.8 Gwnaed sylw fod y gwasanaeth ei hun wedi adnabod bod deilliannau addysg anghymesur o wael ar gyfer eu carfan nhw o blant a phobl ifanc, ynghyd â'r angen am adnodd iaith a lleferydd o fewn y gwasanaeth. Roedd yr arolygwyr o'r farn fod angen canolbwyntio ar y canfyddiadau hyn ar lefel mwy strategol, a hynny ar fyrder. Nodwyd hefyd bod angen mwy o ffocws ar lefel strategol i sicrhau bod plant a phobl ifanc y gwasanaeth yn derbyn y ddarpariaeth gorau bosib a bod angen i'r gwasanaeth gael ei gefnogi i gyflawni ymyraethau o ansawdd uchel.

3.9 Mae'r ymgysylltiad ac ansawdd y perthnasau sydd gan ymarferwyr â'r plant yn gryfder, ond mae gwaith sy'n gysylltiedig â chefnogi diogelwch a llesiant plant a'u potensial i beri niwed i eraill, yn amrywio a nodwyd bod angen gwella hyn. Bu i'r arolygiad ganfod ar draws y gwaith llys a thu allan i'r llys, nad oedd pob aelod staff yn deall ac yn gweithredu'r systemau a'r prosesau yn gyson er mwyn cadw plant yn saff a'u hatal rhag achosi niwed i eraill ac mae hyn yn derbyn sylw yn y Cynllun Gwella.

4 Y camau nesaf

4.1 Mae gan y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid le i fod yn falch iawn o'r ffordd y mae'n estyn allan i blant gyda thrugaredd ac yn eu helpu i fyw eu bywyd gorau.

4.2 Y camau nesaf yw i ganolbwyntio ar ganfyddiadau'r arolygiad hwn fel sbardun fydd yn arwain at newid a gwelliannau pellach.

4.3 Mae saith argymhelliad wedi eu cynnwys yn yr adroddiad, ac mae'r Cynllun Gwella manwl a'r adroddiad arolygiad wedi eu hatodi i'r adroddiad yma. Mae'r Cynllun Gwella wedi cael ei lunio ar y cyd gydag aelodau'r Bwrdd Rheoli, y Grŵp Rheoli Gweithredol a staff y Gwasanaeth yn dilyn cyfarfod ar ddiwedd mis Ionawr i adolygu'r adroddiad drafft a chychwyn ar y broses o lunio ymateb fel bod y berchnogaeth i weithredu'r Cynllun Gwella yn cael ei dderbyn drwy'r Gwasanaeth a gyda'n partneriaid.